

Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 26 października 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 93/13/EWG — Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem — Umowy zawierane przez przedsiębiorców z konsumentami — Umowy kredytu hipotecznego — Warunek dotyczący ustalenia minimalnego oprocentowania — Postępowanie wszczęte pozwem zbiorowym — Mające ten sam przedmiot postępowanie wszczęte pozwem indywidualnym — Środki tymczasowe

W sprawach połączonych od C-568/14 do C-570/14

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (sąd gospodarczy nr 3 w Barcelonie, Hiszpania), postanowieniami odpowiednio z dnia 1 grudnia, 27 listopada i 1 grudnia 2014 r., które wpłynęły do Trybunału w dniu 9 grudnia 2014 r., w postępowaniach:

Ismael Fernández Oliva

przeciwko

Caixabank SA (C-568/14),

Jordi Carné Hidalgo,

Anna Aracil Gracia

przeciwko

Catalunya Bank SA (C-569/14),

oraz

Nuria Robirosa Carrera,

César Romera Navales

przeciwko

Banco Popular Español SA (C-570/14),

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, A. Tizzano (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, M. Berger, A. Borg Barthet i F. Biltgen, sędziowie,

* Język postępowania: hiszpański.

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: A. Calot Escobar,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu I. Fernández Olivy przez F. Bertrána Santamaríę, procurador, oraz J. Andreu Blake’a, abogado,
- w imieniu Caixabank SA przez R. Feixa Bergadę, procurador, oraz Ó. Quiroge Sardiego, abogado,
- w imieniu Catalunya Banc SA przez I. Fernández de Senesplede, abogado,
- w imieniu Banco Popular Español SA przez C. Fernández Viciéna, N. Iglesias, I. Moreno-Tapię Rivas, J. Torrecillę, J. Capella oraz J. Piñeira, abogados,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Gavelę Llopis, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Baquera Cruza oraz D. Roussanova, działających w charakterze pełnomocników,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wyduje następujące

Postanowienie

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 7 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).
- 2 Wnioski te zostały złożone w ramach sporów: w sprawie C-568/14 między Ismaelem Fernándezem Olivą a Caixabank SA, w sprawie C-569/14 między Jordim Carné Hidalgiem i Anną Aracil Gracią a Catalunya Banc SA, zaś w sprawie C-570/14 między Nurią Robirosą Carrerą i Césarem Romerą Navalem a Banco Popular Español SA, w przedmiocie ważności klauzul określających stopę stanowiącego wynagrodzenie banku oprocentowania zapisaną w umowach kredytu hipotecznego zawartych, odpowiednio, między wymienionymi stronami.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 ma następujące brzmienie:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

4 Zgodnie z art. 7 ust. 1 tej dyrektywy:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami”.

Prawo hiszpańskie

5 Artykuł 721 Ley 1/2000 de enjuiciamiento civil (kodeksu postępowania cywilnego) z dnia 7 stycznia 2000 r. (BOE nr 7 z dnia 8 stycznia 2000 r., s. 575) stanowi:

„1. Każda strona w postępowaniu głównym lub w postępowaniu w przedmiocie powództwa wzajemnego może na własną odpowiedzialność zwrócić się do sądu o zarządzenie środków zabezpieczających, zgodnie z przepisami niniejszego tytułu, które uważa za konieczne do zapewnienia skuteczności ochrony sądowej, jaka może zostać przyznana tej stronie w ewentualnym orzeczeniu uwzględniającym jej żądania.

2. Środki zabezpieczające przewidziane w niniejszym tytule nie mogą w żadnym wypadku być zasądzane przez sąd z urzędu, chyba że przepisy odnoszące się do postępowań szczególnych stanowią inaczej. Sąd nie może zarządzić środków zabezpieczających surowszych niż te, których zażądano”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

- 6 Wniosek w sprawie C-568/14 został przedstawiony w ramach sporu I. Fernández Olivy z Caixabank w przedmiocie ważności warunku dotyczącego ustalenia minimalnego oprocentowania, zamieszczonego w umowie kredytu hipotecznego, którą strony te zawarły w dniu 6 czerwca 2006 r.
- 7 Wniosek w sprawie C-569/14 ma swe źródło w sporze J. Carné Hidalgo i A. Aracil Gracii z Catalunya Banc, którego przedmiotem jest także ważność warunku dotyczącego ustalenia minimalnego oprocentowania, zamieszczonego w umowie subrogacji kredytu hipotecznego zawartej między tymi stronami w dniu 21 czerwca 2005 r.
- 8 Podobnie wniosek w sprawie C-570/14 został przedstawiony w ramach sporu N. Robirosy Carrery i C. Romery Navalesa z Banco Popular Español w przedmiocie ważności warunku dotyczącego ustalenia minimalnego oprocentowania, zamieszczonego w umowie kredytu hipotecznego, którą strony te zawarły w dniu 21 czerwca 2005 r.
- 9 Powodowie w postępowaniach głównych wnieśli powództwa indywidualne, w których twierdzą, że warunki dotyczące ustalenia minimalnego oprocentowania są nieuczciwe w rozumieniu dyrektywy 93/13, gdyż gwarantują one instytucjom finansowym, że bez względu na wahania stóp rynkowych minimalna stopa oprocentowania zawartych umów kredytu hipotecznego nie może być w żadnym wypadku niższa od określonej wcześniej wartości.
- 10 W ramach owych powództw indywidualnych instytucje finansowe, będące stroną pozwaną w postępowaniach głównych, wskazały, że przed Juzgado de lo Mercantil n° 11 de Madrid (sądem gospodarczym nr 11 w Madrycie, Hiszpania) toczy się mające ten sam przedmiot postępowanie, wszczęte pozwem zbiorowym. Wobec tego, powołując się na art. 43 kodeksu postępowania cywilnego, zażądały one zawieszenia postępowań głównych do czasu wydania ostatecznego wyroku kończącego postępowanie wszczęte pozwem zbiorowym.

- 11 Ponieważ w sporach, które doprowadziły do wszczęcia postępowań w sprawach C-569/15 i C-570/14, żądanie takie zostało oddalone postanowieniem Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (sąd gospodarczego nr 3 w Barcelonie, Hiszpania), Catalunya Banc i Banco Popular Español zaskarżyły wskazane postanowienia przed tym samym sądem, podnosząc zarzut zawisłości sporu na podstawie art. 421 kodeksu postępowania cywilnego i domagając się nie zawieszenia, ale umorzenia rzeczonych postępowań ze względu na to, że powodowie w postępowaniach głównych są związani rozstrzygnięciem toczącego się postępowania wszczętego pozwem zbiorowym.
- 12 W tym kontekście, analizując różne żądania zainteresowanych instytucji finansowych, sąd odsyłający dochodzi do wniosku, że zawieszenie lub nawet umorzenie postępowań indywidualnych, w sytuacji gdy w toku jest postępowanie wszczęte pozwem zbiorowym, może naruszyć interesy zainteresowanych konsumentów, ponieważ skarżący, którzy wnieśli pozwy indywidualne, nie będą już mogli uzyskać konkretnych odpowiedzi na swe żądania, ale zostaną poddani wynikowi postępowania wszczętego pozwem zbiorowym, mimo że postanowili w nim nie uczestniczyć.
- 13 W tym względzie, po wskazaniu, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczący właśnie zgodności art. 43 kodeksu postępowania cywilnego z art. 7 dyrektywy 93/13Å został już przedstawiony Trybunałowi przez Juzgado de lo Mercantil n° 9 de Barcelona (sąd gospodarczy nr 9 w Barcelonie, Hiszpania), sąd odsyłający stwierdza jednak, że w świetle art. 43 kodeksu postępowania cywilnego nie może on z urzędu zawiesić postępowań głównych w zaistniałych okolicznościach. W tej sytuacji wyraża on inne wątpliwości co do zgodności rzeczonego art. 43 z systemem ochrony konsumentów ustanowionym w art. 7 dyrektywy 93/13.
- 14 Wątpliwości wyrażone przez sąd odsyłający dotyczą również zgodności art. 721 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego z dyrektywą 93/13, w zakresie, w jakim wskazany przepis prawa krajowego zabrania mu zarządzenia z urzędu środków tymczasowych zmierzających do złagodzenia niekorzystnych dla konsumentów – będących powodami w postępowaniach głównych – skutków przewlekłości tych postępowań, spowodowanej oczekiwaniem na ostateczny wyrok w toczącym się równoległe postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, którego rozstrzygnięcie może zostać przyjęte w odniesieniu do powództw indywidualnych.
- 15 W tych okolicznościach Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (sąd gospodarczy nr 3 w Barcelonie, Hiszpania) postanowił zawiesić postępowania i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy art. 43 [kodeksu postępowania cywilnego], zabraniający sądowi proponowania stronom możliwości zawieszenia postępowania cywilnego, gdy inny sąd wystąpił do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym, nie stanowi jasnego ograniczenia art. 7 dyrektywy 93/13 w zakresie obowiązku zapewnienia przez państwa członkowskie, by w interesie konsumentów i konkurentów istniały stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieżenie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami?
 - 2) Czy art. 721 ust. 2 [kodeksu postępowania cywilnego], zabraniający, by sąd zarządził lub proponował z urzędu środki tymczasowe w postępowaniach wszczętych pozwem indywidualnym, w których żąda się stwierdzenia nieważności ogólnego warunku umowy ze względu na jego nieuczciwy charakter, nie stanowi jasnego ograniczenia art. 7 dyrektywy 93/13 EWG w zakresie obowiązku zapewnienia przez państwa członkowskie, by w interesie konsumentów i konkurentów istniały stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieżenie stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami?
 - 3) Czy środki tymczasowe, które mogą zostać przyjęte z urzędu lub na żądanie strony w ramach postępowania wszczętego pozwem indywidualnym, nie powinny wywierać skutków do czasu wydania ostatecznego rozstrzygnięcia w postępowaniu wszczętym pozwem indywidualnym lub

zbiorowym, które ma wpływ na dochodzenie roszczeń indywidualnych, w celu zagwarantowania stosownych i skutecznych środków, o których mowa we wspomnianym art. 7 omawianej dyrektywy?

Sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o rozpatrzenie niniejszego wniosku w trybie przyspieszonym określonym w art. 105 § 1 regulaminu postępowania”.

- 16 Na mocy postanowienia Prezesa Trybunału z dnia 21 stycznia 2015 r. sprawy C-568/14, C-569/14 i C-570/14 zostały połączone do celów pisemnego i ustnego etapu postępowania, jak również do celów wydania wyroku.
- 17 Postanowieniem Prezesa Trybunału z dnia 12 lutego 2015 r., Fernández Oliva i in. (od C-568/14 do C-570/14, EU:C:2015:100) wnioski sądu odsyłającego o rozpoznanie tych spraw w trybie przyspieszonym na podstawie art. 23a statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz art. 105 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem zostały oddalone.
- 18 Wreszcie po ogłoszeniu wyroku z dnia 14 kwietnia 2016 r., Sales Sinués i Drame Ba (C-381/14 i C-385/14, EU:C:2016:252) sąd odsyłający poinformował Trybunał, że chciałby wycofać pierwsze pytanie prejudycjalne. W wyroku tym, wypowiadając się w przedmiocie zależności między postępowaniami wszczętymi pozwem indywidualnym a toczącymi się równolegle postępowaniami wszczętymi pozwem zbiorowym, w których wniesiono o stwierdzenie nieuczciwego charakteru analogicznych klauzul umownych, Trybunał stwierdził, że dyrektywa 93/13 stoi na przeszkodzie stosowaniu uregulowania krajowego takiego jak dotyczące postępowań głównych uregulowanie hiszpańskie, które nakłada na sąd krajowy, przed którym toczy się postępowanie wszczęte wniesionym przez konsumenta pozwem indywidualnym, obowiązek automatycznego zawieszenia takiego postępowania w oczekiwaniu na prawomocne orzeczenie, które miałyby zostać wydane w toczącym się postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, bez możliwości uwzględnienia znaczenia takiego zawieszenia z punktu widzenia ochrony konsumenta, który wystąpił do sądu z powództwem indywidualnym, oraz bez umożliwienia konsumentowi odstąpienia od postępowania wszczętego pozwem zbiorowym.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 19 Zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem jeżeli pytanie skierowane w trybie prejudycjalnym jest identyczne z pytaniem, w którego przedmiocie Trybunał już orzekał, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.
- 20 Przepis ten należy zastosować w niniejszej sprawie.
- 21 Poprzez pytania drugie i trzecie, które należy zbadać łącznie, sąd krajowy zasadniczo zwraca się do Trybunału o ustalenie, czy art. 7 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu takiemu jak uregulowanie dotyczące postępowań głównych, które nie pozwala sądowi krajowemu, przed którym toczy się postępowanie wszczęte wniesionym przez konsumenta pozwem indywidualnym mającym na celu stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej przez tego konsumenta z przedsiębiorcą, na zarządzenie z urzędu środków tymczasowych w oczekiwaniu na prawomocne orzeczenie, które ma zostać wydane w toczącym się postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, którego rozstrzygnięcie może zostać przyjęte w odniesieniu do powództwa indywidualnego.

- 22 W tym względzie należy tytułem wstępu przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sąd krajowy rozpatrujący spór, który podlega prawu Unii, winien mieć możliwość zarządzenia środków tymczasowych w celu zapewnienia całkowitej skuteczności przyszłemu orzeczeniu w przedmiocie istnienia uprawnień dochodzonych na podstawie prawa Unii (zob. wyroki: z dnia 19 czerwca 1990 r., *Factortame i in.*, C-213/89, EU:C:1990:257, pkt 21; z dnia 11 stycznia 2001 r., *Siples*, C-226/99, EU:C:2001:14, pkt 19; a także z dnia 13 marca 2007 r., *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, pkt 67).
- 23 Co się tyczy sądowej ochrony praw przyznanych konsumentom mocą dyrektywy 93/13 w odniesieniu do przeciwstawiania się zamieszczaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych z przedsiębiorcami, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że art. 6 ust. 1 tej dyrektywy, zgodnie z którym nieuczciwe warunki nie są wiążące dla konsumenta, stanowi przepis bezwzględnie obowiązujący, który zmierza do zastąpienia formalnej równowagi praw i obowiązków stron, ustanowionej w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 44, 45; a także z dnia 17 lipca 2014 r., *Sánchez Morcillo i Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, pkt 22, 23).
- 24 W tym kontekście Trybunał wyjaśnił, że sąd krajowy zobowiązany jest do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne wchodzące w zakres stosowania dyrektywy mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelowania braku równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje na temat stanu prawnego i faktycznego (zob. wyroki: z dnia 14 marca 2013 r., *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 46; z dnia 30 kwietnia 2014 r., *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, pkt 34).
- 25 W odniesieniu do konsekwencji, jakie należy wyciągnąć ze stwierdzenia z urzędu, że dany warunek umowy ma nieuczciwy charakter, Trybunał orzekł już, że choć celem dyrektywy 93/13 nie jest harmonizacja sankcji mających zastosowanie w takich okolicznościach, to jednak jej art. 7 ust. 1 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu doprowadzenie do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (wyroki: z dnia 26 kwietnia 2012 r., *Invitel*, C-472/10, EU:C:2012:242, pkt 35; a także z dnia 14 kwietnia 2016 r., *Sales Sinués i Drame Ba*, C-381/14 i C-385/14, EU:C:2016:252, pkt 31).
- 26 Co się tyczy wymogu tymczasowej ochrony konsumentów w trakcie sporów dotyczących takich warunków umownych, Trybunał orzekł – opierając się w szczególności na wnioskach płynących z wyroku z dnia 13 marca 2007 r., *Unibet* (C-432/05, EU:C:2007:163) – że dyrektywa ta sprzeciwia się przepisom krajowym, które choć nie przewidują w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką możliwości podniesienia zarzutów opartych na nieuczciwym charakterze stanowiącego podstawę tytułu egzekucyjnego warunku umownego, nie pozwalają rozpatrującemu sprawę co do istoty sądowi właściwemu do dokonania oceny nieuczciwego charakteru takiego warunku na przyjęcie środków tymczasowych, a zwłaszcza na zawieszenie tego postępowania egzekucyjnego, podczas gdy zarządzenie takich środków jest konieczne do zapewnienia pełnej skuteczności jego ostatecznego rozstrzygnięcia (zob. wyrok z dnia 14 marca 2013 r., *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 64).
- 27 Trybunał orzekł również, że wspomniana dyrektywa stoi na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z którymi sąd rozpoznający wniosek o wszczęcie egzekucji nie może, w ramach postępowania w przedmiocie egzekucji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką, ani badać, bądź to z urzędu, bądź to na wniosek konsumenta, czy warunek zawarty w umowie będącej podstawą egzekwowanego długu i tytułu egzekucyjnego ma nieuczciwy charakter, ani zarządzić środków tymczasowych, w tym w szczególności wstrzymania egzekucji, kiedy ich zarządzenie jest niezbędne do zagwarantowania pełnej skuteczności ostatecznego rozstrzygnięcia sądu rozpatrującego daną sprawę co do istoty (postanowienie z dnia 14 listopada 2013 r., *Banco Popular Español i Banco de Valencia*, C-537/12 i C-116/13, EU:C:2013:759, pkt 60).

- 28 Ze wszystkich tych orzeczeń można wywnioskować jasną odpowiedź na drugie i trzecie z przedstawionych pytań, które dotyczą w istocie zgodności z ustanowionym w dyrektywie 93/13 systemem ochrony konsumentów okoliczności, że sąd krajowy rozpoznający powództwo indywidualne konsumenta w tym samym kontekście proceduralnym co ten, w którym zapadł wyrok z dnia 14 kwietnia 2016 r., *Sales Sinués i Drame Ba* (C-381/14 i C-385/14, EU:C:2016:252), nie ma możliwości zarządzenia z urzędu środków tymczasowych służących zapewnieniu pełnej skuteczności jego orzeczenia końcowego w oczekiwaniu na prawomocny wyrok w toczącym się postępowaniu wszczętym pozvem zbiorowym, którego rozstrzygnięcie może zostać przyjęte w odniesieniu do powództwa indywidualnego.
- 29 W tym względzie należy stwierdzić, że w braku harmonizacji przewidzianych w dyrektywie 93/13 środków proceduralnych regulujących przyjmowanie takich środków tymczasowych oraz stosunki pomiędzy postępowaniami wszczętymi pozvem zbiorowym a postępowaniami wszczętymi pozvem indywidualnym ustanowienie takich środków należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich na mocy zasady ich autonomii proceduralnej, jednak pod warunkiem, że nie są one mniej korzystne niż środki w przypadku podobnych spraw o charakterze krajowym (zasada równoważności) oraz że nie uniemożliwiają one lub nie czynią nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności) (zob. wyrok z dnia 14 kwietnia 2016 r., *Sales Sinués i Drame Ba*, C-381/14 i C-385/14, EU:C:2016:252, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Po pierwsze, jeżeli chodzi o zasadę równoważności, w świetle informacji wynikających z postanowień odsyłających nie wydaje się, aby art. 721 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego był odmiennie stosowany w sporach dotyczących uprawnień opartych na prawie krajowym i sporach dotyczących uprawnień opartych na prawie Unii.
- 31 Po drugie, w odniesieniu do zasady skuteczności Trybunał orzekł już, że każdy z przypadków, w którym powstaje kwestia, czy krajowy przepis prawa procesowego powoduje, że stosowanie prawa Unii staje się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, musi być analizowany z uwzględnieniem roli tego przepisu w całym postępowaniu, trybu tego postępowania i jego szczególnych cech przed różnymi instancjami sądów krajowych (wyrok z dnia 18 lutego 2016 r., *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że art. 721 ust. 2 kodeksu postępowania cywilnego zakazuje sądowi krajowemu zasądzania z urzędu środków tymczasowych, i to nawet w sytuacji, gdy spełnione są przewidziane w prawie krajowym materialne wymogi przyznania owych środków. Oznacza to, że w ramach wniesionego w celu zakwestionowania nieuczciwego charakteru warunku umownego powództwa indywidualnego, którego rozstrzygnięcie ma związek z rozstrzygnięciem toczącego się postępowania wszczętego pozvem zbiorowym, zgodnie z zasadami potwierdzonymi w wyroku z dnia 14 kwietnia 2016 r., *Sales Sinués i Drame Ba* (C-381/14 i C-385/14, EU:C:2016:252), konsument może skorzystać z tymczasowej ochrony w celu złagodzenia niekorzystnych skutków przewlekłości postępowania jedynie w sytuacji, gdy wyraźnie sformułował on wniosek o zastosowanie środków tymczasowych.
- 33 Należy jednak zaznaczyć, że ze względu na przebieg i złożoność omawianego postępowania głównego, w szczególności w zakresie zależności między powództwami indywidualnymi a toczącym się równolegle postępowaniem wszczętym pozvem zbiorowym, istnieje znaczące ryzyko, że zainteresowany konsument nie wystąpi z takim wnioskiem – mimo możliwego spełnienia przewidzianych w prawie krajowym materialnych wymogów przyznania środków tymczasowych – ponieważ nie zna on lub nie rozumie zakresu swych praw.
- 34 Należy zatem stwierdzić, że taki system proceduralny – jako że uniemożliwia on sądowi rozpoznającemu powództwo indywidualne mające na celu stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku umownego zarządzenie z urzędu środków tymczasowych, w tym w szczególności zawieszenia

stosowania tego warunku na czas, jaki uzna on za właściwy, w oczekiwaniu na prawomocny wyrok w toczącym się równolegle postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, nawet jeśli zarządzenie takich środków okaże się niezbędne do zapewnienia pełnej skuteczności orzeczenia sądowego, które ma zapaść w odniesieniu do istnienia praw dochodzonych na podstawie dyrektywy 93/13 – może podważać skuteczność przewidzianej w tej dyrektywie ochrony (zob. podobnie wyroki: z dnia 13 marca 2007 r., Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, pkt 67, 77; a także z dnia 14 marca 2013 r., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, pkt 59).

- 35 W wypadku nieprzyznania orzekającemu w sprawie sądowi możliwości zarządzenia z urzędu środków tymczasowych, w sytuacji gdy – tak jak w postępowaniach głównych – konsument nie sformułował w ramach indywidualnego pozwu wniosku o zastosowanie takich środków, aby zawiesić stosowanie warunku dotyczącego ustalenia minimalnego oprocentowania w oczekiwaniu na prawomocny wyrok, który ma zapaść w toczącym się równolegle postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, ów sąd nie jest bowiem w stanie zapobiec sytuacji, w której przez cały czas trwania postępowania sądowego, który może okazać się znacząco długi, konsument będzie płacić raty w kwocie wyższej niż ta, która byłaby faktycznie należna, gdyby zakwestionowany warunek został uznany za nieważny. Będzie tak zwłaszcza w sytuacji, gdy istnieje realne i bezpośrednie zagrożenie, że zdolność płatnicza owego konsumenta ulegnie w międzyczasie zmniejszeniu, a instytucje finansowe podejmą w odniesieniu do wierzytelności zabezpieczonej hipoteką postępowanie egzekucyjne w celu doprowadzenia, poprzez zajęcie mieszkania konsumenta i jego rodziny, do zapłaty kwot, które mogą zostać uznane za nienależne.
- 36 Mając na względzie wyżej opisane sytuacje, należy stwierdzić, że system proceduralny, o którym mowa w postępowaniach głównych, nie jest zgodny z zasadą skuteczności, gdyż ochrona przyznana konsumentom wnoszącym powództwa indywidualne, których wynik jest uzależniony od rozstrzygnięcia przyjętego w toczącym się postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, okazuje się niekompletna i niewystarczająca, a nadto nie stanowi ani odpowiedniego, ani skutecznego środka umożliwiającego zaprzestanie stosowania warunku umownego takiego jak ten zakwestionowany w postępowaniach głównych – wbrew temu, co wynika z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyrok z dnia 17 lipca 2014 r., Sánchez Morcillo i Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, pkt 43).
- 37 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytania drugie i trzecie należy zatem udzielić odpowiedzi, iż art. 7 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak uregulowanie dotyczące postępowań głównych, które nie pozwala sądowi rozpoznającemu indywidualne powództwo konsumenta mające na celu uzyskanie stwierdzenia, że warunek umowy wiążącej tego konsumenta z przedsiębiorcą ma nieuczciwy charakter, na zarządzenie z urzędu, na czas, jaki uzna on za właściwy, środków tymczasowych w oczekiwaniu na prawomocny wyrok w toczącym się równolegle postępowaniu wszczętym pozwem zbiorowym, którego rozstrzygnięcie może zostać przyjęte w odniesieniu do powództwa indywidualnego, w sytuacji gdy środki tego rodzaju są niezbędne do zapewnienia pełnej skuteczności orzeczenia sądowego mającego zapaść w odniesieniu do istnienia praw dochodzonych przez konsumenta na podstawie dyrektywy 93/13.

W przedmiocie kosztów

- 38 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 7 dyrektywy Rady 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu takiemu jak uregulowanie dotyczące postępowań głównych, które nie pozwala sądowi rozpoznającemu indywidualne powództwo konsumenta mające na celu uzyskanie stwierdzenia, że warunek umowy wiążącej tego konsumenta z przedsiębiorcą ma nieuczciwy charakter, na zarządzenie z urzędu, na czas, jaki uzna on za właściwy, środków tymczasowych w oczekiwaniu na prawomocny wyrok w toczącym się równolegle postępowaniu wszczętym pozewm zbiorowym, którego rozstrzygnięcie może zostać przyjęte w odniesieniu do powództwa indywidualnego, w sytuacji gdy środki tego rodzaju są niezbędne do zapewnienia pełnej skuteczności orzeczenia sądowego mającego zapaść w odniesieniu do istnienia praw dochodzonych przez konsumenta na podstawie dyrektywy 93/13.

Podpisy